

PABO IDENTITEITS-OLYMPIADE 1995

De serene rust van Museum Catharijneconvent in de Utrechtse binnenstad stond in schril contrast met de hectische sfeer van de Jaarsbeurshallen, waar vorig jaar tijdens de NOT de winnaars van de pabo identiteits-olympiade 1994 werden bekend gemaakt door oud-minister Hirsch Ballin. Het achtergronddecor voor de olympiade van 1995 werd gevormd door de indrukwekkende tentoonstelling over Willibrord, 1300 jaar geleden door paus Sergius tot aartsbisschop der Friezen gewijd.

Stimulans voor het vak

Het was voor de derde keer, dat de pabo identiteits-olympiade werd gehouden. De olympiade is een initiatief van het College van Bisschoppelijk Gedelegeerden voor het katholiek onderwijs en werd dit jaar mogelijk gemaakt met ondersteuning van de bond KBO en het KPC. De olympiade is bedoeld als stimulans voor het vak godsdienst/levensbeschouwing in het primair onderwijs. Werkstukken die studenten aan katholieke pabo's in het kader van hun studie voor het vak godsdienst/levensbeschouwing hebben gemaakt, worden in opdracht van het College beoordeeld door een onafhankelijke jury. Dit jaar bestond deze jury uit Trees Andree (directeur Centrum voor Interreligieus Leren), Piet de Jong (voorzitter Vereniging Besturenorganisaties Katholiek Onderwijs), Albert Verreck en Ad de Sain (oud-pabo-docenten). De jury was in het algemeen gesproken van mening, dat de winnende werkstukken zelfbewust ingaan op de ontwikkelingen binnen het katholiek primair onderwijs en een duidelijke visie geven op de eigen opdracht van de katholieke school in deze samenleving.

Kaleidoscopisch beeld

Het totale beeld, dat uit de 19 werkstukken van 8 pabo's naar voren komt, is kaleidoscopisch en boeiend. Van uniformiteit is in geen enkele opzicht sprake. Godsdienst/levensbeschouwing en identiteit blijken naar vorm en inhoud situationeel bepaald. Uit het juryrapport: "Sommige werkstukken zijn traditioneel, herkenbaar en duidelijk afkomstig uit de typische cultuur van de katholieke gemeenschap; ze handelen over eerste communie, vormsel, kerst- en paasvoorbereiding. Ze veronderstellen een uniforme schoolbevolking die zonder uitzondering en vanzelfsprekend deelneemt aan het kerkelijk leven. De andere mensen blijven buiten beeld. Andere werkstukken neigen tot aanpassing en vervaging. Godsdienst/levensbeschouwing neemt de kleur aan van sociaal-emotionele opvoeding, maatschappelijke vorming of geestelijke stromingen. Uitgesproken visies worden vermeden, verschillen blijven onbelicht en worden afgezwakt. Tenslotte zijn er pogingen om de bekende katholieke traditie open te breken en te zoeken naar antwoorden op nieuwe vragen zonder het eigene op te geven. Zelfbewustzijn en dialoog zijn karakteristiek voor de aanpak."

De jury vond het stimulerend te ontdekken dat, zeker op onderdelen, in alle werkstukken voortreffelijk werk wordt geleverd en constateerde dat "voor de ontwikkeling van de katholieke school en het vak een bewuste keuze voor de eigen waarden en tradities even onmisbaar is als de bereidheid tot openheid en dialoog. Zonder dialoog is er slechts schijnbaar ruimte voor anderen en gebrek aan zelfbewustzijn leidt tot vervaging en schijntolerantie."

Rome-reis als prijs

Winnaars van de pabo identiteits-olympiade 1995 werden Ingrid van Selm en Mirjam v.d. Bos van de pabo Thomas More in Rotterdam met hun gezamenlijk werstuk *Feesten, leskist en Daniëlla* Verbeek van de Hogeschool West-Brabant in Breda met haar werkstuk *Een mooi verhaal*. Ingrid van Selm en Mirjam v.d. Bos gaven er met hun werkstuk blijk van een goed zicht te hebben op het belang van multiculturele en multireligieuze opvoeding in de hedendaagse

samenleving, waarbij de betekenis van de ontwikkeling van eigenheid op godsdienstig gebied en de verantwoordelijkheid die de katholieke school in dat verband heeft, niet uit het oog wordt verloren. Hun werkstuk getuigde van originaliteit en creativiteit, omdat zij in hun zoektocht naar materialen nieuwe wegen gebaad hebben. De bedoeling van Daniëlla Verbeek's werkstuk was vooral, het scheppingsverhaal als een mooi verhaal te brengen en de kinderen daar op een zo concreet mogelijke wijze mee te laten werken. Zowel het bijbelverhaal als de evolutietheorie worden hiervoor bij elkaar gebracht en geconfronteerd met de leefwereld van het kind. In de praktische uitwerking sloot zij impliciet aan bij ervaringen van kinderen via verhalen, vragen stellen en creatieve verwerking. Een eervolle vermelding kreeg het werkstuk van Edith van der Linden (Hogeschool Zeeland) met haar werkstuk *Ook goede morgen*.

De prijs - een reis naar de 'eeuwige stad': Rome - werd de studentes overhandigd door prof. dr. J. Bulckens, emeritus-hoogleraar catechetiek en godsdienstdidactiek aan de Katholieke Universiteit Leuven.

Raamplan pabo: een eerste reactie

In een korte reactie op het nieuwe pabo-raamplan (voor een samenvatting hiervan zie elders in dit nummer) vergeleek dr. Bulckens de algemene doelstelling van het vak zoals omschreven in het boek *Katechese op de basisschool* (HKI, 1976) en de doelstelling, zoals deze te vinden is in het raamplan van 1995. Bulckens constateerde, dat in de bepaling van 1995 de verwijzing naar het schoolse kader weliswaar verondersteld wordt, maar in de tekst als zodanig ontbrak. "Ik meen", zei Bulckens, "dat het nog altijd nuttig is in een bepaling, of tenminste in de toelichting ervan, het onderscheid tussen catechese in de kerkgemeenschap en godsdienst/levensbeschouwing op school expliciet of impliciet te vermelden."

De doelstelling-bepaling van 1995 voegde naar zijn zeggen ook iets toe aan die van 1976, namelijk dat de godsdienstig/levensbeschouwelijke benadering van de werkelijkheid - op een katholieke school - geschiedt vanuit christelijk perspectief *in communicatie en dialoog met andere godsdiensten en levensbeschouwingen*. Een bijdetijdse doelstelling in een multiculturele en multireligieuze samenleving; "maar", zo voegde Bulckens eraan toe, "toch mis ik in de tekst het woord 'interreligiositeit' als belangrijke *dimensie* van het leergebied godsdienst/levensbeschouwing alsook van het opleidingsprogramma van de pabo." Het zou volgens Bulckens dynamischer zijn geweest, indien men in het raamplan ook geopteerd had voor de dimensie van interreligieuze dialoog. "Natuurlijk duikt daarbij de vraag op welke plaats het christendom in deze dialoog zou innemen. Om die vraag constructief op te nemen dient men - zeker in de pabo-opleiding - aandacht te besteden aan de theologie van de niet-christelijke godsdiensten, naar mijn vermoeden één van de hoofdtopics van de theologie in de 21e eeuw. Ongetwijfeld hoeft de erkenning van het multi-religieus karakter van de samenleving niet ten koste te gaan van de betekenis van het christendom. Maar dient men niet verder te gaan en te stellen dat de interreligieuze dialoog juist een wederzijds verrijking kan betekenen?"

Bulckens plaatste tenslotte ook een vraagteken achter de wijze waarop in het raamplan de relatie tussen ervaring en openbaring benaderd wordt. In het raamplan wordt van de leraar als professional verwacht dat hij de antwoorden en concrete verschijningsvormen van godsdiensten en andere levensbeschouwingen in relatie kan brengen met eigen of duidelijk herkenbare levensvragen. "Ik zou verwacht hebben", aldus Bulckens, "dat men er aan zou hebben toegevoegd, dat levensvragen gerelateerd zouden worden aan de antwoordontwerpen van godsdiensten en andere levensbeschouwingen". Uitgaan van de ervaring of van de christelijke (en andere) tradities: door velen als een kernprobleem van de huidige godsdienstpedagogiek beschouwd, maar door Bulckens slechts als een secundair probleem gezien: "Vertrekken vanuit christelijke of andere levensbeschouwelijke antwoorden of

vertrekken vanuit van de ervaringen van de leerlingen is telkens een oordeelkundig te nemen beslissing in concrete (klas)situaties. Belangrijk is wel dat in het hele leerproces én de levenservaringen van basisschoolkinderen en pabo-studenten én de godsdienstig/levensbeschouwelijke tradities met elkaar in relatie worden gebracht, tot wederzijdse verrijking in kritische ontvankelijkheid."

* * *

De winnende werkstukken kunnen à f 12,50 (inclusief portokosten) worden besteld bij het College van Bisschoppelijk Gedelegeerden te Zeist, rekeningnummer 642877467, onder vermelding van de titel.